

มีสาวน้อย วัย 17 คนหนึ่ง เกิดในปี พ.ศ.2340 ในตระกูลของนักรบผู้ใหญ่ในแผ่นดินของพระเจ้าจักรพรรดิ จะเป็นด้วยว่าประเทศญี่ปุ่นขณะนั้นมีการประกวดนางงามกันหรืออย่างไรไม่ทราบ ประวัติไม่ได้กล่าวไว้ แต่เรื่องเริ่มเล่าว่า สาวน้อยโยเน็น ผู้นี้ ได้เป็นเทพีแห่งความงามอยู่ในสมัยนั้นแล้ว ตามคติของญี่ปุ่นนั้น เขาถือว่าชาติญี่ปุ่น เป็นมนุษย์เผ่าแรกในโลกและเหมาเอาเกาะนับพันของญี่ปุ่นนั้นว่าเป็นโลกทั้งหมด จึงเรียกษัตริย์ของตนว่าพระเจ้าจักรพรรดิ ผู้ครองโลก ฉะนั้นถ้ามีการประกวดความงามของสตรี เขาก็คงเรียกยอดพญูของเขาว่า นางสาวโลก กระจ่าง

ใช้ว่าจะได้รับการเชิดชูยกย่องในความงามชั้นพิเศษแต่อย่างเดียวก็น่าไม่ เนื่องจากเธอกำเนิดในตระกูลสูงนั่นเอง สาวงามโยเน็น ยังได้รับการศึกษาอักษรสมัย สามารถแสดงอัจฉริยภาพทางเขียนฉันทและกาพย์ได้เป็นอย่างดีเยี่ยมอีกด้วย จนถึงพระราชินีแห่งพระเจ้าจักรพรรดิโปรดปราน รับสั่งเรียกตัวเข้าถวายงาน รับตำแหน่งนางสนองพระโอษฐ์อันสูงศักดิ์ในพระราชวัง ได้รับความรักความเอ็นดูเหลือล้น พ่อแม่ญาติพี่น้องทั้งตระกูลจึงมีหน้ามีตาเพิ่มเป็นทวีคูณทีเดียว

แต่แล้ว...เรื่องของมนุษย์ต้องต้องเป็นอย่างนั้นเอง กล่าวคือ เหตุการณ์ที่ไม่มีใครคาดฝันไว้ก่อนก็บังเกิดขึ้น และบังเกิดแล้ว นั่นคือต่อจากนั้นไม่ช้าไม่นาน พระจักรพรรดิน้องค์ผู้โปรดปรานเธอเป็นที่ยิ่งนั้น ได้สิ้นพระชนม์ลงอย่างกะทันหัน สาวน้อยได้รับใช้ใกล้ชิดตลอดเวลาจนสิ้นลมปราณ พร้อมกับนั้นอนาคตอันเจิดจ้าแจ่มจรัสในชีวิตชาววังของเธอก็ดับวูบลง เจ้าหล่อนแม้จะล่วงกาลผ่านวัยมาไม่กี่ปี ก็พลันพบเข้ากับเหตุการณ์หนักๆ ให้รสชาติแก่ชีวิตน้อยๆ ของเธอ ได้อย่างวูบวาบรวดเร็ว เธอได้พบฉากชีวิตจริง ที่มีอะไรขอเป็นปัญหาจนทนไม่ได้ ที่จะไม่หาทางไขสู่ความกระจ่าง เธอจงใจยิ่งนัก ว่า โลกนี้ มันอะไรกัน? เอ...นี่มันอะไรกัน!

คนเรานั้น ตามธรรมดา ไม่ว่าจะหญิงหรือชาย จะอายุเท่าไรไม่สำคัญ พอเกิดความรู้สึกเป็นปัญหาขึ้นถึงขีดหนึ่งก็วิถชีวิตชักนำให้มาพบ พบทุกคนยอมทนไม่ได้ ที่จะไม่วิ่งเข้าหาเครื่องขจัดความคลุมเครือกล่าวคือทางธรรม สาวน้อยโยเน็นของเราก็เป็นเช่นนั้น หล่อนเริ่มสนใจ อยากจะทราบว่าพุทธศาสนาที่ว่าไว้อย่างไรในเรื่องนี้ ประกอบกับเธอเป็นนักรวรรณคดี ได้อ่านได้รู้อะไรได้อย่างลึกซึ้งตามความอ่อนไหวของวิญญาณนักกวีเธอจึงเป็นเอามาก ถึงกับจะออกบวชเพื่อศึกษาพระธรรมอย่างใกล้ชิด

ทางญาติพี่น้องจึงอะอะขึ้น ไม่ยอม หัวเด็ดตีนขาดเป็นไม่ยอม ก็ใครเล่าจะเข้าไปรู้ถึงส่วนลึกในใจเธอ เรื่องจึงเกิดอลเวงกันใหญ่โต ทางฝ่ายสาวน้อยก็พยายามให้เหตุผลทุกอย่างทุกทางเพื่อจะได้บูชาความอยากรู้ในเรื่องใหญ่หลวงนี้ ทางญาติผู้ใหญ่ก็จะยอมให้ไปบวชไม่ได้แน่ๆ ต่างฝ่ายต่างดิ่งกันดิ่งเครียด เพราะมองกันไปคนละทาง ไม่มีฝ่ายใดลดหย่อนให้กันแม้แต่น้อย ทางสาวโยเน็นใช้ไม้ตายถึงกับจะหนี สบช่องเมื่อไรเป็นหนี

ทางบ้านจึงรีบหาได้ผู้ชายสูงศักดิ์ เพื่อจัดเตรียมให้มีการแต่งงานให้รู้แล้วรู้รอดไปเสีย ฝ่ายหญิงสาวเธอก็ยังไม่ยอมใหญ่ เหตุการณ์เลยยุ่งซิงยากเย็นเป็นทับทวีคาราคาซังกันอยู่นาน ผลสุดท้ายจึงมีข้อต่อรองหย่อนเข้าหากัน มีสัญญากันว่า สาวงามโยเน็นจะยอมแต่งงาน แต่หากให้กำเนิดบุตรคนแรก ไม่ว่าจะหญิงหรือชาย เธอจะขอออกบวช ทางพ่อแม่ก็ยังยอมไม่ได้อีก ยกเอาประเพณีของ

ญี่ปุ่นที่เขียนขาดเครื่องครัดมาลบข้าง ว่าหญิงต้องมีบุตร 3 คน จึงจะชื่อว่าเกิดมาเป็นลูกผู้หญิงที่สมบูรณ์ เธอจึงจำนนต่อระเบียบประเพณี จำใจเข้าพิธีแต่งงาน เพื่อแลกเอาสัญญาว่าจะยอมให้ออกบวช

ก่อนที่อายุเธอจะครบ 25 ปี เธอก็หลุดจากข้อผูกพันออกบวชได้ตามสัญญา สามีและพ่อแม่ พี่ป้า น้ำ อาจะดูเอาไว้ไม่ได้อีกต่อไป เมื่อได้รับอิสระแล้ว ก็โกนหัวบ่าเพ็ญชีวิตเป็นอนาคาริก ออกเที่ยวศึกษาปฏิบัติไปตามวัดตามวา ทิ้งถิ่นบ้านเดิม ไกลห่างญาติพี่น้องออกไปๆ

แม่ชีสาวโยเน็น ได้เที่ยวแสวงหาโมกขธรรมไปหลายแห่งต่อหลายแห่ง ทุกๆ แห่ง เธอพบว่าสำนักต่างๆ นั้น ทำไม่ถึงขอเข้ารับการศึกษามิง่ายเหมือนที่คิดไว้ สำนักแล้ว สำนักเล่าที่เธอขอเข้าเป็นศิษย์เพื่อศึกษาปฏิบัติ มักเมินเฉย ไม่ใส่ใจใยดี จะยอมให้อยู่ก็ไม่ว่า จะไม่ให้อยู่ ก็ไม่ว่า แต่เธอสังเกตว่ามีการแสดง ไม่นิยมต้อนรับอยู่ในที่ เรื่องนี้นับว่าเธอได้มาพบเข้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ ในชีวิตทางศาสนาของเธออีก

ที่แรกแม่ชีผู้นำสงสาร ก็ยังค้นหาสาเหตุไม่ได้ ว่าเป็นเพราะเหตุใด จนกระทั่งเธอรอนแรมล่องเข้าเขตมณฑลฮิโตะไปขอเข้าพักรับการศึกษาที่อาจารย์องค์หนึ่ง จึงได้ทราบสาเหตุแท้จริง เพราะไปเจออาจารย์พูดขวานผ่าซาก ชื่ออาจารย์เทตสึ อาจารย์องค์นี้ เพียงเหลือบเห็นเธอคลานเข้ามาแสดงความจำนงเท่านั้น ก็ตอบปฏิเสธโพล่งไปทันทีว่า สำนักนี้รับเธอไว้ไม่ได้ เพราะเธอยังสาวนัก และสวยงามนัก จะไม่เป็นผลดีอะไรแก่คนอื่นส่วนใหญ่ในสำนักนี้

แม่ชีสาวของเรา จึงเกิดมาพบความจริงอีกด้านหนึ่งของความสวยงาม ทำให้เธอเกือบจะท้อท้อว่าโลกนี้ มันมีอะไรที่ยังเร้นอยู่ ไม่ประจักษ์ต่อสายตาคนทั้งหลายอีกมากนัก โลกนี้ชีวิตนี้ ยังมีเงื่อนอะไรหลายอย่าง แปลกๆ ใหม่ๆ ดูเอาเถิดโทษของความสวย-ความงาม ก็มีด้วย! มันช่างมีอะไรชวนติดตามให้รู้เฝ้าเงี้ยวแก้อีกมาก เธอจึงชมชานต่อไป และต่อไป จนลู่ถึงสำนักเซ็นวัดหนึ่ง วัดนี้เป็นสำนักใหญ่ ลูกศิษย์ลูกหามากทั้งฝ่ายภิกษุ และนางชี หลวงพ่อเจ้าอาวาสเป็นอาจารย์ใหญ่ฝ่ายเซ็น ชื่อ ฮากุโอะ

พออย่างเหยียบเข้าไปในวัด แม่ชีโยเน็นก็ไม่แน่ใจเสียก่อนแล้ว กลัวจะเป็นเหมือนสำนักต่างๆ ที่แล้วมา เธอจึงเลี่ยงไปขอพักทางฝ่ายแม่ชีสักหนึ่งคืนก่อน พรุ่งนี้ค่อยเข้ากราบหลวงพ่ोज้าอาวาส ในใจก็นึกว่ามีหวังน้อยเต็มที ปรากฏว่าตลอดคืนนั้น เธอคิดอย่างหนักด้วยความระทม ผสมกับความระทึกรใจ คิดถึงกาลพรุ่งนี้จะเข้าไปขอยู่ฟังฟัง คิดถึงการออกบวชของเธอ อันแสนจะโยกโย้ยากเย็นที่แล้วมาแต่หลังเห็นจะมากกว่าน้ำเหลว เพียงมาติดขัดแค่ใบหน้าเท่านั้นเองละหรือ? เสริจแล้ว เธอก็นึกออก เธอได้ใช้เหล็กเผาไฟจนแดงนาบไปตามใบหน้าเพื่อให้เป็นแผลเป็นลบความงามเสียสิ้น เธอจึงได้กลายเป็นผู้อัปลักษณ์ไปในฉับพลัน สมใจตัว แล้วก็โล่งใจ ที่ขจัดอุปสรรคขึ้นที่ตนหวงแหนนั้นเสียได้ คืนนั้นแปลว่ามีความชื่นชมสุขใจไปตลอดคืน

ขณะนั้นความบังดาลใจ เกิดเจ้าอารมณ์กวีของเธอให้เขียนออกจากใจ มาเป็นกาพย์ได้อย่างไพเราะ (ไพเราะในภาษาญี่ปุ่น) แปลได้เป็นว่า

“ครั้งเราสนองพระโษษุ ในพระบรมจักรพรรดินี้ ณ วังหลวงอยู่นั้นเรามีแต่เฝ้าก่ายานและของ

หอม อบร่ำพัสดตราภรณ์เพื่อให้สวมใส่ผ่องผิว รมยี่ร่นขึ้นนาสาครันมาบัดนี้แล้ว ตกอยู่ในที่ยากไร้ ทั้งทรัพย์สิน ญาติพี่น้อง และบ้านเรือนที่พิภพเราได้เผาเหมือนกัน แต่เผาผิวหน้าของตนเองเพื่อขอเข้าศึกษาในสำนักเซ็น”

พอรุ่งขึ้นวันใหม่ ถึงเวลาเธอเข้าไปกราบเท้าหลวงพ่ ออาจารย์ฮาโกโอะ ขอเข้าเป็นศิษย์ในสำนัก เธอก็แทบไม่เชื่อหูของตนเองอีกครั้งหนึ่ง เธอพบว่าได้คิดผิดอย่างใหญ่หลวง ผิดครั้งนี้ไม่ใช่หลวงพ่ ่อไม่อนุญาตให้อยู่ แต่...กล่าวคือ ได้มีการสอบถามเมื่อหลวงพ่ ่อเห็นใบหน้าถูกไฟลวกพุพองไปหมด ดังนั้นถามไถ่ก็ได้ทราบต้นเหตุถึงกับมีการเผาหน้าตาให้เสียโฉมไปตลอดชาติ เพราะไปโทษว่าเป็น ด้วยเพศแห่งความสวยงาม หลวงพ่ ่ออาจารย์กล่าวว่าทำอย่างนั้นยังไม่ถูก

“เซ็นแท้จริงนั้น ไม่มีความเป็นผู้หญิงผู้ชาย ความเป็นหญิงเป็นชายนั้น มีที่หลังจากการปฏิสนธิ ในครรภ์มารดา แต่จิตแท้ๆ นั้น มันก่อนการมาได้ชาติความเกิดนั้นเสียอีก ความที่คิดไปว่าตนเป็นเพศ นั้น เพศนั้นยังเป็นมายา สัตว์ทั้งหลายถูกกักขังอยู่ด้วยเรื่องนี้”

ทันทีที่แม่ชีโยเน็นรับฟังอยู่แล้ว ก็โพลงกระจ่างขึ้นโดยนัยเป็นอันมาก บัดนี้เธอมิได้ชื่นชอบใน ความงาม ทั้งไม่ชอบขึ้นในความที่ไม่มี ความงาม เธออยู่เหนือความที่ต้องเป็นคนมีเพศหญิงเพศชาย ซึ่งเคยทำให้เธอทุกข์ทรมานมาตลอดอายุขัย ไม่น้อยกว่า 30 ปี บัดนี้เธอได้เป็นส่วนหนึ่งในสำนักเซ็น อันมีหลวงพ่ ่อฮาโกโอะประจำสั่งสอนศิษย์อยู่

หลวงพ่ ่อฮาโกโอะเป็นอาจารย์ที่ดู ปฏิบัติต่อศิษย์ไม่ว่าผู้หญิงผู้ชายเหมือนอย่างเดียวกันหมดใน เวลาปฏิบัติวิชาเซ็น (คือนั่งกัมมัฐานเป็นแถว หันหลังเข้าฝา) ในศาลาโรงธรรม ท่านจะใช้วิธีใส่รองเท้า หลับ้า ค่อยๆ เดินตรวจตราไปมา ไม่ว่าใคร ถ้าท่านเห็นว่าควรปลุกธรรมชาติแก่ภายใน ย่อมหวัดด้วย ไม่เหยียด่างอย่างไม่ปราณีปราสัย ไม่มีการตึงเครียดกับคนเพศนั้น แล้วมาพะเนาะออกเอาใจคนเพศนี้ ความเป็นเช่นนี้ แทนที่จะทำให้หาศิษย์อยู่ด้วยยาก กลับเป็นที่ชมชอบบูชา ใครๆ ก็นิยมกันมารับการ ฝึกจากท่านอาจารย์ ชื่อนี้ก็เป็นที่ถูกอหฺยาศัยภาวนาของแม่ชีโยเน็นเป็นที่ยิ่ง แม่ชีโยเน็นอยู่กับสำนัก อาจารย์เป็นเวลา 13 ปี ได้รับยกย่องให้เป็นผู้ช่วยเหลือนักปฏิบัติคนอื่นๆ

หลังจากนั้นมา ในชีวิตบั้นปลาย แม่ชีโยเน็นได้ไปปลีกเรือนพักอยู่ตามภูเขา แขวงจังหวัดบันชู มี ผู้สนใจไปขออาศัยอยู่ด้วย เธอจำต้องเป็นผู้นำแม่ชีด้วยกันจำนวน 200 คน ปกครองให้ความอบอุ่น ทั่วถึง จนกระทั่งได้ดับขันธ เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.2406 อดีตนางสาวโลกของเรา ได้เป็นแม่ชีแก่ๆ ที่ เต็มอยู่ด้วยศานติสุขตลอดกาล ด้วยวิญญูณที่เคยเป็นกวีใกล้จะสิ้นลม เธอก็ยังได้เขียนคำรำถอยกรอง อันเพราะพรัง ทั้งไว้เป็นโกอาณให้คนทั้งหลาย อันเป็นคำประพันธ์ทั้งลึกและไพเราะ เป็นที่ยกย่องของ พวกเซ็นมาจนกระทั่งบัดนี้ ถ้อยคำนั้นมีใจความเป็นไทย ซึ่งฟังอาจจะไม่ลึกและไพเราะ ว่าดังนี้ :

“หากความเลื่อนไหล แห่งฤดูใบไม้ร่วง ปีแล้วปีเล่าเวียนมาประจักษ์ต่อตา ถึง 66 ครั้งแล้ว ดูก็ดูได้ เปรียบพ่ ่อ ถึงภักษสรของแสงแห่งเดือนเพ็ญมามากพอแล้วพวกเขา เธอยามาชักมาถามอีกเลยเพียงให้ เธอไปเฝ้า เยี่ยฟังให้ได้ยินเสียงใบไม้ ใบสีดา เมื่อยามลมไม่มีพัด ดูที่”

นิทานก็จบ

จากเรื่องราวที่เล่ามานี้ เราท่านจะเห็นได้ว่า โลกเราไม่มีอะไรที่ชายทำได้ แล้วจะห้ามไม่ให้ผู้หญิงพยายามให้ได้เหมือนเช่นนั้นบ้าง ยิ่งเรื่องที่มาเกี่ยวกับทุกๆ คน ตรงกันหมด เช่น ความทุกข์ในชีวิตนี้แล้ว ความ เป็นหญิงเป็นชายยิ่งมีได้เป็นเหตุทำให้เกิดความแตกต่างเหลือมล้ำกันเลย ขอแต่ว่าแต่ละคนควรจะรู้จักตัวของ ตัวเองให้ดี ว่าแค่นั้น เท่าไหร่สำหรับตน จะไปเอาอย่าง ทำตามๆ กัน ด้วยลำพังแรงศรัทธาในศาสนานั้นไม่ได้ อาจไม่ถูก ไม่เหมาะ ไม่สม ก็เป็นไปได้

พูดอีกทีก็คือ จะไปเอาอย่างสาวงามโยเน็นในเรื่องนี้ทุกคนไม่ได้หรอก ขอให้วิเคราะห์ดูเถิด เธอไม่ได้ สร้างเรื่องขึ้นเองแล้วคิดหาเหตุผลเข้ากับตัวเอง หรือเธอไม่ใช่ต้องการจะประชดตัวเองหรือใคร แล้วหนีออกบวช โลกกรรมและเหตุการณ์ในชีวิตของเธอ ที่ล้อมเธออยู่นั้นต่างหาก ที่ดื้อเธอ และทำกับเธอซึ่งอยู่ในวัยที่ยังอ่อนยัง เยียวเหลือเกิน อายุไม่เท่าใครก็ได้พบได้ผ่านเสียทุกอย่าง นับแต่ได้สูงแทบจะเห็นร่าบนชั้นฟ้า แล้วกลับตกวบวาม มาอยู่ในฐานะยากอปลักษณ์ซ้ำในระหว่างนั้นก็จะมีละลอกกระแทกกระทั้น ถี่เหมือนคลื่นซัดไม่ลดละ ซึ่งทั้งหมดนี้ ไม่ใช่ความผิดของเธอ หรือเป็นความจริงใจของใครเลย แต่...เรื่องทั้งหลายเหล่านี้ ไม่มีอะไรที่สำคัญเกินไปกว่าที่ เธอมีข้อได้เปรียบ ได้เปรียบตรงที่เธอเป็นคนคิดเป็น ทนข้อนี้แหละถ้าไม่มีอยู่แล้ว ต่อให้ลีลาชีวิตผันผวนอย่างไร เธอก็คงจะเหมือนผู้หญิงอื่นส่วนมาก คือคิดหนักเหมือนกัน แต่คิดพันตัว เลยพ่ายแพ้!

ดูเอาเถิดท่านทั้งหลาย หากเป็นคนอื่น ที่ไม่ประสาต่อโลกทั้งยังเป็นคนด้อยทางวุฒิความคิด เขาจะ กระเสือกกระสนเหมือนปลาหมอตะเกียกตะกายจนเกล็ดแห้ง เช่นแม่ชีโยเน็นนี่ละหรือ ต่อให้มีชีวิตคนละ 10 ก็ยังไม่พอ ที่เขาจะคิดฆ่าตัวตายไปจนหมดทั้ง 10 โลกเรา มีคนอยู่ประเภทหนึ่งจริงๆ ที่กระทบเรื่องร้ายก็พ่ายต่อ ชีวิต ลี้หนีจากความยุ่งยาก ด้วยการฆ่าตัวตาย หาว่าไม่ว่า นั้นในทางธรรมะ เขาถือว่าเป็นฉากชีวิตที่มันเรียงหน้า กันเข้ามาลวงเอาคนเรา แต่ละคนๆ นั้นต่างหาก มันขึ้นอยู่กับเราคนเดียวเท่านั้น ที่จะได้ใช้ฉากชีวิตที่มีเหตุการณ์ เปลี่ยนไปๆ นั้นให้เกิดเป็นประโยชน์เพื่อคุณเบื้องสูง ยิ่งๆ ขึ้นไป

ฉะนั้น หากใครไม่สนใจธรรมะก็สนใจ! สุดท้ายจะช่วยได้! มีเรื่องอะไรเกิดขึ้นแก่ชีวิต แทนที่มันจะมาผลัก คุณให้เลื่อนชั้นตัวเอง คนพวกนี้กลับจะดัน ไม่เห็นหนทาง ถ้าจะให้คิดก็ต้องคิดผิด

พระพุทธเจ้า จัดคนประเภทแม่ชีโยเน็นนี้ ว่าเป็นชาติม้าอาชาไนย กล่าวคือเพียงฆ่าเลื่องเห็นแค่เงาที่เข่า เงื่อแล้ซึ้นเท่านั้น ก็รู้ว่าควรทำอะไรแค่นั้นเสียแล้ว ฉะนั้นพอเธอชนเข้ากับปัญหาเงื่อนแรกโดยบังเอิญ เธอก็มี เรื่องที่จะปรารถนาเพื่อเริ่มชุดคู่สาวสืบไปยังต้นตอของจริง เหมือนบุคคลเล็กเสื่อขึ้น เพื่อค้นหาอะไรอย่างตื่นใจ แปลกตาต่อโลกทั้งมวลที่ตื่นเฉยอยู่ เธอออกบวชเป็นแม่ชี จึงไม่ใช่มีสาเหตุของอาการโรคจิต ความสำนึกส่วน ลึกก็ไม่มีอะไรสับสนลงตัวเองอยู่เลย, ตรงกันข้ามเมื่อคว่าได้เงื่อนอันแรกแล้ว เลยทำให้เหตุการณ์ที่คับขัน หรือ ข้อผิดพลาด ฉากต่อๆ มา กลายมาเป็น แบบเรียบเรว ให้แก่เธอไปจนหมดสิ้น นับว่าชีวิตเธอ เป็นชีวิตที่ควรยกขึ้น เป็นตัวอย่างของกุลสตรี ที่มีหลักเกณฑ์บูชาความคิด

ขอให้แน่ใจสักข้อหนึ่งว่า พระอรหันต์ในพุทธศาสนาของเรา นี้ มิใช่เป็นบุคคลที่อ่อนความคิด หรือไม่ ต้องรู้จักอะไรที่เป็นกฎเกณฑ์เหตุผลของธรรมดาโลก เขากันว่าท่านแม่ไม่เปรี๊ยะปราชญ์อย่างปัญญาโลก แต่ก็ ต้องไม่ถึงกับเป็นคนตายด้านต่อโลก ไม่นิยมควมรอบรู้ทันบ้านทันเมืองเขา จนกระทั่งเดินไปตามถนนก็เผลอล่อ ล่าให้รถชนโดยที่นึกว่า ไม่ยึดมั่นถือมั่น อย่างนี้ก็หาไม่

ท่านยังต้องเป็นผู้รู้แจ้งโลกอยู่ตามขั้นตามภูมิ ตามที่ตนได้กระทำผ่านแบบฝึกหัดมาแล้ว อย่างจะเห็น ได้ในกรณีของแม่ชีโยเน็นนี้ แม้จะมีวิถีชีวิตสุดสยได้จับพลัน ในเวลาเพียงอายุไม่เท่าไร แต่เธอต้องไต่จาก

เหตุการณ์ในชีวิตมากมายและครบถ้วน ยิ่งกว่านั้นก็ต้องอาศัยอาจารย์ต่ออีกถึง 13 ปี ฉะนั้นในสมัยนี้ หากจะมีใครหวังจะเร่งด่วน ลัดตรงในทางปฏิบัติธรรมอย่างไร โดยขอข้ามไม่ต้องรู้โลกมาเป็นลำดับ ย่อมเป็นไปไม่ได้ เรื่องที่จะมาอ้างว่าได้เข้าปฏิบัติหลับตาเท่านั้นเท่านี้วันแล้ว ก็เสร็จกิจอย่างนี้จะไม่มีการในพุทธศาสนา เพราะเรื่องชีวิตจริงนี้ ไม่ใช่เที่ยวทำอะไรให้ครบๆ ในเวลาเท่านั้นเท่านี้ ชั่วโมงเดียวประท้วง แต่ต้องเพียรทำไปเป็นหลักสูตรระยะยาว ไม่ต้องไปจำกัดว่า 10 ปี 20 ปี 30 ปี เพราะทุกระยะ จนกว่าจะตายสิ้นสุดร่างอันนี้ก็ให้เป็นไปเพื่อความอยู่เป็นผาสุกด้วย เพื่อความรู้รอบเป็นส่วนตัวด้วย, แล้วก็เท่านั้นเอง โลกนี้ สาธุชนทุกคนต้องอยู่ด้วยปัญญา และต้องทำกับมันอย่างใจเย็น ทุกสิ่งทุกอย่างจะสิ้นจะสุดกันได้ต้องกินเวลา ต้องอาศัยกาลอายุสำหรับสังเกตสังกาศึกษา ถ้าเป็นไปตามหลักตายตัวเช่นนี้แล้ว พวกเราก็ไม่ควรจะมีคนอยากเป็นอาจารย์ทั้งที่ตนก็ยังอ่อนต่อโลก ยังถูกหลงด้วยความคิดของตน จนประมาทตัวผิด ด้วยประการฉะนี้